

BURLAS, Ladislav - KOPČÁKOVÁ, Slávka (2017): *Ladislav Burlas a slovenská hudobná kultúra*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. ISBN 978-80-555-1780-3. 238 s.

Renáta Kočišová; renata.kocisova@unipo.sk

Skladateľ, hudobný teoretik a dlhoročný pedagóg Ladislav Burlas je výraznou osobnosťou hudobného života Slovenska. Publikácia, ktorá vyšla v minulom roku (2017) v edícii *Opera theoriae artis*, prináša autentickú výpoveď z pera čerstvého osemdesiatnika, barda hudobného života Slovenska, ako aj autorky doc. PaedDr. Slávky Kopčákovej, ktorá pôsobí na Inštitúte estetiky a umeleckej kultúry Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. S. Kopčáková sa profilovo venuje hudobno-estetickému mysleniu na Slovensku v 20. storočí a je autorkou monografie o Ladislavovi Burlasovi už z roku 2002. Dvojica autorov v predkladanej publikácii súhrnne sústredila skladateľské, vedecké a pedagogické výsledky Ladislava Burlasa z pohľadu tvorivej osobnosti, ako aj z pohľadu vedeckého spracovania. Priblížila komplexného hudobníka, ktorý je intenzívne vnímaný mladšími generáciami. Táto monografia je výstupom z projektu VEGA č.1/0137/15 s názvom *Hudobno-estetické myslenie na Slovensku. K problémom genézy, vývinu a kreovania v 19. a 20. storočí*.

Meno Ladislava Burlasa zarezonovalo na slovenskej hudobnej scéne už v 50.–60. rokoch 20. storočia ako skladateľa a absolventa hudobnej vedy. V počiatkoch umeleckej kariéry malo na vývoj jeho osobnosti vplyv rodinné zázemie i pedagógovia, ktorí kreovali jeho študijné záujmy. Prostredie trnavského gymnázia, či stretnutie a štúdium hudby u skladateľa Mikuláša Schneidera-Trnavského, ktorý rozpoznal potenciál jednak umelecký, ale aj teoretický, možno v jeho živote považovať za kľúčové. Ladislav Burlas po ukončení hudobnej vedy na Komenského univerzite v Bratislave a štúdiá kompozície u Alexandra Moyzesa na Vysokej škole múzických umení v Bratislave začal pôsobiť ako vedecký pracovník Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied v Bratislave, isté obdobie aj ako jeho riaditeľ. V 60. rokoch sa stal autorom prvých opusov zborovej, komornej a orchestrálnej hudby, v skladateľskej práci pokračoval až do zrelého veku. Súpis jeho hudobných diel medzi rokmi 1950–2005 sa nachádza v závere publikácie (s. 219–222).

Ťažiskové miesto v skladateľskom odkaze Ladislava Burlasa má orchestrálna, vokálno-inštrumentálna, komorná, zborová, inštruktívna i filmová hudba. Burlasových skladieb, ktoré autori očíslovali a typologicky utriedili do podskupín, je spolu 74. Kompozične sa Ladislav Burlas, ako člen skladateľskej generácie, formovanej tvorcami slovenskej národnej hudby, oprel o tradíciu hudobného folklóru a jeho

modalitu, ale často hľadal vo svojich skladbách vlastný hudobný výraz a individuálnu voľbu tónového materiálu, vychádzajúcu z európskej tradície postmodernej. Pre orchester skomponoval niekoľko pôvodných skladieb, inšpirovaných slovenskou hudobnou tradíciou, z ktorých najviac zarezonovali Horehronský tanec, Hudba spod Poľany, či baletná symfonická rozprávka Čertoviny; pre zbory v sprievode orchestra vytvoril Svadobné spevy z Horehronia, Dievčenské spevy z Myjavy, Vyletela húska a i., v komornej tvorbe prevažujú skladby pre klávesové a sláčikové nástroje; v inštruktívnej tvorbe sa venoval prevažne detskému hlasu. Burlasova filmová hudba sa rozvinula v počiatkoch dokumentárnej a scenáristickej práce režiséra Jozefa Zachara, kedy sa obaja tvorcovia podpísali pod náučné dokumenty Gánovský nález, Lúče kultúry a ďalšie.

Nosnou časťou monografie sa stali dve kapitoly, v prvej sa autor autenticky prihovára čitateľovi prostredníctvom získaných skúseností a stretnutí s osobnosťami, akými bol prof. Konštantín Hudec, alebo spolužiak a kolega Richard Rybarič, alebo vtedy odborný asistent na Katedre hudobnej vedy Jozef Kresánek. Autor spomína aj počiatočné problémy pri konštituovaní hudobnej vedy a výskumu na Slovensku, charakterizuje „symptóm málo rozvinutej hudobnej kultúry u nás“ (s. 43), či neprajnosť kolegov, ktorým neraz neimponovala publikačná aktivita L. Burlasa. V druhej kapitole spoluautorka s. Kopčáková spracovala jeho vedecké, publikačné a skladateľské výstupy a popísala nekomformnú generáciu skladateľov, ktorá sa inšpirovala západoeurópskym smerovaním hudobného vývoja a komponovaním elektroakustickej hudby. Tieto tendencie prenikli aj do tvorby Ladislava Burlasa.

Nemenej významnou časťou publikácie je spracovanie personálnej bibliografie, ktorá je rozčlenená na monografické a vysokoškolské práce – tu je namieste skonštatovať, že L. Burlas monograficky spracoval osobnosti slovenskej hudby ako J. L. Bella, A. Moyzes či analyzoval operu Krútnava Eugena Suchoňa; charakterizoval ako jej priamy nasledovník a žiak nový metodologický nástroj pre výskum našich hudobných dejín, a to pojem „slovenská hudobná moderna“, predstavený v rovnomennej knižnej monografii Slovenská hudobná moderna a vypracoval na slovenské pomery dodnes neprekonanú hudobno-teoretickú prácu o formových zákonitostiach hudby Formy a druhy hudobného umenia, ktorá sa do súčasnosti dočkala štyroch vydaní.

L. Burlas je autorom aj kapitol v monografiách, významnou je jeho mapovanie vývoja slovenskej hudby v 1. polovici 20. storočia (O. Elschek ed., 1996); vo vedeckých štúdiách a článkoch sa sústredil prevažne na osobnosti slovenskej hudby 19. a 20. storočia, významné osobnosti slovenskej hudobnej kultúry, formovanie a výchovu vkusu slovenskej spoločnosti. Hudobná vedecká obec neraz ocenila muzikologické aktivity v kontexte historiografie, etnomuzikológie, či interdisciplinárnych presahov Ladislava Burlasa – bibliografia publikovaných prác o Ladislavovi Burlasovi, ako aj jeho pedagogické pôsobenie je podané v súpise vedení záverečných prác, súpise vedeckých a publicistických článkov o jeho živote a diele. Parafrázujúc autora (s. 4) konštatujeme, že napriek hrboľatému putovaniu na poli hudobnej kultúry, sa tá slovenská predsa len rozvíjala pod šťastnou hviezdou, nemalý podiel na tomto vývoji mal aj Ladislav Burlas.

Publikácia dvoch autorov, kde prvý autorský subjekt z autorskej dvojice, prof. Ladislav Burlas, je zároveň aj objektom, je cenným príspevkom k modernej slovenskej hudobnej historiografii. Prezentuje editorskú aktivitu S. Kopčákovvej vo vzťahu k príprave a edícii historického prameňa (oral history) ako aj ochotu jeho pôvodcu, L. Burlasa, podeliť sa so svojimi myšlienkami, skúsenosťami v podobe memoárov. Jeho životné profesionálne aktivity, doplnené a opätovne po 15 rokoch zhodnotené editorkou a spoluautorkou publikácie, tak predstavujú viac menej definitívny sumár tvorivých aktivít jednej z popredných osobností slovenskej hudobnej kultúry 20. storočia. V tomto duchu editorka v závere monografie (s. 179)

konštatuje, že „*umenie trvať na ustálených hodnotách a étose, ktoré pretrvávajú z generácie na generáciu, ale zároveň žiť do vysokého veku s prstami na pulze doby – to je zrejme tajomstvo úspešného a naplneného života.*“

Mgr. Renáta Kočišová PhD.
Inštitút hudobného a výtvarného umenia,
Filozofická fakulta,
Prešovská univerzita v Prešove,
renata.kocisova@unipo.sk

espes.ff.unipo.sk
